

TA'LIM MENEJMENTINING MOHIYATI VA ASOSIY FUNKSIYALARI

Ibroximjonova Ruxshona Baxromjon qizi

Andijon davlat universiteti Menejment yo'nalishi 2-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21640741>

Annotatsiya: Mazkur tezida ta'lim menejmentining nazariy asoslari, mohiyati, maqsadi va vazifalari, shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida boshqaruvning asosiy funksiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Ta'lim muassasalarini samarali boshqarishda rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, motivatsiya va nazorat funksiyalarining o'рни yoritilgan. Shuningdek, ta'lim menejmentida strategik boshqaruv, sifat menejmenti, innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish hamda ta'lim sifatini oshirishda menejment funksiyalaridan kompleks foydalanish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, boshqaruv, ta'lim sifati, rejalashtirish, tashkil etish, motivatsiya, nazorat, muvofiqlashtirish, strategik boshqaruv, innovatsiya.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga moslashtirish va inson kapitalini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Ta'lim sifati ko'p jihatdan boshqaruv samaradorligiga bog'liq bo'lib, zamonaviy ta'lim muassasasining muvaffaqiyati rahbarning boshqaruv kompetensiyasi, strategik fikrlashi hamda mavjud resurslardan oqilona foydalanish qobiliyati bilan belgilanadi.

Ta'lim menejmenti pedagogika, iqtisodiyot, sotsiologiya va psixologiya fanlari bilan uzviy bog'liq bo'lgan kompleks ilmiy yo'nalish hisoblanadi. Uning asosiy maqsadi ta'lim muassasasining barcha resurslarini samarali boshqarish orqali yuqori sifatli ta'limni ta'minlashdan iborat.

So'nggi yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimini isloh qilishga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon ta'lim muassasalarida zamonaviy menejment yondashuvlarini joriy etish, raqamli boshqaruv tizimlarini rivojlantirish hamda sifat menejmenti mexanizmlarini takomillashtirishni talab etmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot davomida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, ilmiy kuzatish, umumlashtirish, induksiya va deduksiya, shuningdek, ilmiy adabiyotlarni kontent tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Ta'lim menejmentiga oid mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari hamda ta'lim sohasidagi me'yoriy-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi.

Ta'lim menejmentining mohiyati

“Menejment” tushunchasi boshqaruv jarayonining ilmiy asoslangan usullarini ifodalaydi. Ta'lim menejmenti esa ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarini samarali boshqarishga qaratilgan faoliyatdir. U nafaqat ma'muriy boshqaruvni, balki pedagogik jarayonni rejalashtirish, inson resurslarini rivojlantirish, ta'lim sifatini monitoring qilish va innovatsion faoliyatni tashkil etishni ham qamrab oladi.

Ta'lim menejmentining asosiy maqsadi ta'lim muassasasining strategik rivojlanishini ta'minlash, ta'lim sifatini oshirish va jamiyat ehtiyojlariga mos raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashdan iborat.

Ta'lim menejmentining asosiy funksiyalari

Rejalashtirish boshqaruvning boshlang'ich va muhim bosqichi bo'lib, ta'lim muassasasining maqsadlari, rivojlanish strategiyasi hamda resurslar taqsimotini belgilaydi. Strategik, taktik va operativ rejalashtirish o'zaro uyg'un holda amalga oshirilishi boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Mazkur funksiya ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun tashkiliy tuzilmani shakllantirish, vazifalarni taqsimlash, vakolat va mas'uliyatni belgilash, moddiy-texnik bazani rivojlantirish hamda pedagogik jamoa faoliyatini muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi. Muvofiqlashtirish turli bo'linmalar va xodimlar faoliyatining yagona maqsadga yo'naltirilishini ta'minlaydi. Bu jarayon axborot almashinuvi, hamkorlik va jamoaviy boshqaruvni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Motivatsiya pedagog va xodimlarning kasbiy faolligini oshirishga qaratilgan. Moddiy va ma'naviy rag'batlantirish, malaka oshirish imkoniyatlari, kasbiy rivojlanish dasturlari hamda sog'lom psixologik muhit yuqori natijalarga erishishda muhim omil hisoblanadi.

Nazorat funksiyasi ta'lim jarayonining belgilangan maqsadlarga muvofiqligini aniqlash, ta'lim sifati monitoringini olib borish, ichki audit va baholash mexanizmlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim menejmentining dolzarb yo'nalishlari

Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim menejmenti elektron hujjat aylanishi, masofaviy boshqaruv, sun'iy intellekt asosidagi tahliliy tizimlar va sifat menejmenti platformalaridan foydalanishni taqozo etmoqda. Zamonaviy rahbar strategik fikrlash, liderlik, kommunikativ kompetensiya va innovatsion boshqaruv ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur.

Shuningdek, xalqaro baholash dasturlari (PISA, TIMSS, PIRLS) natijalarini hisobga olgan holda ta'lim sifatini boshqarish, ichki va tashqi baholash tizimlarini takomillashtirish ham muhim vazifalardan biridir.

Xulosa

Ta'lim menejmenti zamonaviy ta'lim tizimining samaradorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish, motivatsiya va nazorat funksiyalarining uzviy uyg'unligi ta'lim sifatini oshirishga, pedagogik jamoaning samarali faoliyat yuritishiga hamda ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalar, strategik boshqaruv va sifat menejmenti tamoyillarini keng joriy etish ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020 yildagi O'RQ-637-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023. Toshkent.